

Prefaci

A l'Amèrica dels anys cinquanta, la segregació racial és present a tot arreu: a les botigues, a l'administració, als transports públics, als parcs... tot està acuradament pensat per tal que els blancs no hagin de «suportar» la presència dels negres, considerats uns éssers inferiors, bruts, grollers i portadors de tot tipus de malalties. Per a la majoria de blancs és completament inimaginable banyar-se a les mateixes piscines, fer servir els mateixos lavabos, entrar per la mateixa porta o ser enterrat al mateix cementiri.

Tanmateix, i gràcies a la pressió de diferents organitzacions, els temps comencen a canviar, fins al punt que, el maig de 1954, el Tribunal Suprem dels Estats Units pren una de les decisions més importants de la història social d'aquell país. Declara in-

constitucional la segregació racial a les escoles públiques i amb la sentència *Brown versus Board of Education* replanteja una norma vigent des de feia vuitanta anys. La doctrina «separats però iguals» ja no tenia raó de ser: a partir d'aquell moment els negres podrien gaudir del mateix ensenyament que els blancs.

La decisió és relativament ben acollida al nord del país, però als estats del sud, amb una tradició segregacionista més forta, provoca ràbia i indignació. El *Daily News* de Jackson (Mississipí), per exemple, opinava així sobre la qüestió: «Pot ser que aquesta decisió faci córrer la sang al sud, però el que s'embrutarà serà l'escalinata de marbre blanc del Tribunal Suprem. Posar nens blancs i negres a les mateixes escoles portarà al mestissatge, el mestissatge als matrimonis mixtos i els matrimonis mixtos a la degeneració de la raça humana».

És en aquest context d'oposició general que el prestigiós Liceu Central de Little Rock (Arkansas) decideix d'implantar-se en el procés d'integració. Després de tres anys de preparació, les portes de la institució s'obren a nou alumnes negres, prèviament seleccionats pel comportament i per l'expedient escolar. Nou adolescents negres que hauran d'estudiar enmig de dos mil cinc-cents blancs.

Assejats i humiliats contínuament, exposats a un perill real, aquells joves que només tenien entre catorze i disset anys (Ernest Green, Elizabeth Eckford, Jefferson Thomas, Terrence Roberts, Carlotta Walls, Minnijean Brown, Gloria Ray, Thelma Mothershed i Melba Pattillo) tan sols hi van passar un any. Un any d'una violència extrema que ens ha de fer veure el camí recorregut des d'aleshores... i sobretot la valentia que els va caldre per traçar-lo.

Una de les protagonistes d'aquesta novel·la, la Molly Costello, s'inspira en Melba Pattillo, l'increïble testimoni de la qual

es pot llegir a l'autobiografia *Warriors don't Cry, a Searing Memoir of the Battle to Integrate Little Rock's Central High* (Washington, Square Press, 1994).

Per bé que la major part dels fets i dels personatges que apareixen aquí són ficticis, d'altres, tot i que novel·lats, s'inspiren en fets reals (com els de l'inici de curs o el tristament cèlebre del bol de xili). L'objectiu no era pas d'escriure una lliçó d'història exactament ajustada a la realitat sinó de transcriure la brutalitat dels dies que la Melba Pattillo i els altres vuit companys van haver de suportar al Liceu Central. Com que es tracta, per sobre de tot, d'una ficció, s'han canviat els noms dels protagonistes.

Tanmateix, l'estira-i-arrossa politicojudicial (els judicis en diferents tribunals, les intervencions del governador Faubus i del president Eisenhower), que apareix de manera simplificada i no exhaustiva, és real.

*M*aig de 1954

Ms. Carter va fer una mirada tot al voltant de la classe. Era una dona menuda i grassona, tenia un esguard clar i penetrant i feia uns deu anys que ensenyava al Liceu Horace-Mann.

—Què hi dieu? Hi ha algú que s'hi vulgui presentar voluntari?

Ningú no va respondre. Per la finestra oberta va entrar una mosca directa cap a la professora i ella l'apartà amb el braç.

Ms. Carter va esperar un moment. Tot seguit va recollir els fulls que tenia escampats al davant i els va endreçar en una carpeta grisa.

—Molt bé, doncs. Passem a una altra cosa.

La mosca va tornar fent ziga-zaga al voltant dels cabells de la professora, abans de parar en una punta de la seva taula.

Va ser llavors quan la Molly Costello va notar que se li alçava el braç. Primer a poc a poc, després més segur, fins que va arribar a la posició definitiva, amb l'índex apuntant cap al sostre fet malbé.

Ms. Carter no la va veure de seguida, estava ocupada reparant fulls ciclostilats. Va ser el Trevor Forman, un repetidor de tretze anys, qui li va fer l'observació:

—Ei, Molly, estàs guillada o és que vols dir que el sostre està fet pols?

Es van escapar uns riures i Ms. Carter es va girar, mentre deixava caure les ulleres sobre la brusa emmidonada. Llançà una mirada interrogadora:

—Sí, Molly? Què passa?

—Hi estic d'acord.

—D'acord en què?

—En provar-ho.

Ms. Carter es va quedar de pedra, amb les celles arrufades, mirant la Molly, que s'esforçava per entendre la seva reacció. Sorpresa? Orgull? Preocupació o potser desaprovació?

—N'estàs segura?

La Molly abaixà el cap, sota la mirada incrèdula dels seus companys. Al costat, la seva amiga Suzanna xiuxiuejà:

—Ho dius de debò? No ho faràs pas, oi?

La Molly arronsà les espatlles. Al capdavant, no s'hi jugava gaire. Entre una decisió de la justícia i la realitat encara hi havia molt de camí per fer.

I, a més a més, qui ho sap? Si mai arribés a passar, seria, de ben segur, una fita que ningú no es podia perdre.

Grace

*E*stiu de 1957

La veu del Johnny Mathis es va anar apagant i a l'habitació hi regnava un ensopiment xafogós i callat. Feia una tarda quieta, lenta i abaltidora.

La Brook Sanders es va deixar caure d'esquena, mandrosa, a sobre el llit:

—Aquest home em farà parar boja —va aixecar una cella, que li va quedar en forma d'accent circumflex—. Estic segura que fa molt bona olor, amb una mena de distinció molt masculina. El tipus de perfum que es porta a París, sabeu?

Les tres amigues, al seu voltant, van somriure.

Estirada a sobre del cobrellit de flors, la Grace Anderson, rossa i menuda, s'imaginava olorant el coll del cantant davant d'una colla d'admiradores histèriques d'enveja.

Asseguda a la punta del llit, com si volgués ocupar el mínim espai possible, la Judy Griffin anava resseguint les corbes dels ulls del Johnny Mathis, que li somreia des de la caràtula del disc de vinil. La tímida i la discreció natural l'impediien de dir-ho en veu alta, però per dins, ella també es veia petonejant apassionadament el cantant.

Pel que fa a la Dorothy Mitchell, filla del propietari d'un dels despatxos d'advocats més grans de Little Rock, havia parat de fullejar un dels darrers números del *Seventeen*. El balançí sobre el qual s'havia instal·lat, emetia un petit grinyol cadenciós i tranquil·litzador al ritme de les oscil·lacions. Després d'haver imaginat també l'olor masculina de Johnny Mathis, va reprendre la lectura d'un article que prometia «un maquillatge natural en menys de vuit minuts».

Dins d'una ampla faldilla de crinolina, la Grace semblava més petita del que era. En qualsevol cas, massa pel seu gust, ella trobava que encara tenia silueta de nena. Amb els ulls brillants de malícia, va rodolar de costat fins a quedar, de sobte, davant de la Brook:

—Comparat amb els moviments de maluc de l'Elvis, reconeix que el teu Johnny ja pot plegar!

En aquell racó, la Judy va passar del pàl·lid a l'escarlata. Quan se'n van adonar, totes van esclafir de riure. La Grace aixecà el ulls al cel:

—Judy, quina cara de tanoca que fas! Deixa't anar una mica, som al 1957!

Va agafar-la pel braç i la portà al mig de l'habitació cantussejant la lletra de la darrera cançó de l'Elvis Presley:

Baby let me be,
your lovin' Teddy Bear

Put a chain around my neck,
and lead me anywhere

La Grace ho trobava d'allò més divertit, va desplegar tota la seva energia per a fer bellugar la Judy, mentre ella observava els gestos sense saber massa què fer amb el seu cos, amb l'esquena dreta com un penya-segat.

Per a motivar-la, la Grace es va posar a cantar més fort i es llançà a imitar el cantant:

Oh let me beeee
Your Teddy Beaaaar

La Brook estava enriolada, però es va esforçar per trobar un posat seriós i es va incorporar:

—Xit! Para, Grace! Si la meva mare sent que cantes l'Elvis, t'asseguro que mai més no tornaràs a entrar en aquesta casa!

La Judy va aprofitar per deixar anar les mans de la Grace. A casa seva, com a la de la majoria de les filles de bona família, aquell cantant era un proscrit. Fins i tot la premsa el posava a la picota, denunciant la manera obscena que tenia de moure's: «Si ho fes al carrer, el detindrien», s'havia pogut llegir al *Times Magazine* poques setmanes enrere.

La Grace es va tustar suaument les galtes, envermellides per l'esforç i per la calor de principis d'agost, abans d'afegir:

—En qualsevol cas, he sentit a dir que vindrà a fer un concert aquí.

La Brook s'aixecà del llit:

—Vols dir? A Little Rock?

La Grace afirmà amb el cap.

—Segur. Ho he llegit a l'*Arkansas Press*, fa unes setmanes.

En sentir el nom del diari, la Brook, la Dorothy i la Judy es van quedar pàl·lides de cop i volta, mirant fixament la seva amiga com si acabés d'anunciar que s'afaitaria el cap.

—A l'*Arkansas Press*? El diari dels negres? Però Grace, com dimonis...

La Grace arronsà les espatlles:

—Tranquil·la, no m'hi he gastat ni un cèntim en aquell paperot. Ha sigut la Minnie, la nostra minyona, em va retallar l'article, sap que l'adoro... mmmm, el *Pelvis*.

La Grace va llançar una mirada burleta a la Judy i tot seguit es posà a riure. Posar-la en una situació incòmoda era fins i tot massa fàcil.

La Brook es va dur la mà al cor, sobre l'agulla petita i delicada de maragdes i robí que la seva mare li havia regalat pel seu quinzè aniversari. La Grace se'l mirava de reüll des que havia arribat.

—Millor que sigui així. Per un moment m'he pensat que t'havies begut l'enteniment. Però sigui com vulgui, jo en el teu lloc no n'estaria tan segura. Aquell diari és tot una bestiesa.

La Dorothy, que havia plegat la revista, es recargolava els rínxols foscos. L'*Arkansas Press* pertanyia a la Maxene Tate, una activista negra escollida feia poc com a cap de la branca local de la NAACP¹ i fermament decidida a fer avançar els drets de la seva comunitat.

—El meu pare diu que la tal Maxene és un perill per a la cohesió de l'Estat. Que fins i tot se la podria perseguir per això.

1. National Association for the Advancement of Colored People (Associació Nacional per al Progrés de les Persones de Color), associació que defensa els drets i la justícia de la població negra als Estats Units.

La Brook encara va dir més:

—Completament d'acord. Aquesta negrota l'haurien de tancar. Us en recordeu, d'ara fa tres anys, de la sentència Brown versus... no sé què?

—Brown versus Board of Education of Topeka —precisà la Dorothy, a qui la influència familiar l'ajudava a reproduir les qüestions legals d'una manera més natural.

Les altres tres assentiren. Aquella sentència del Tribunal Suprem dels Estats Units, la institució judicial més alta del país, va provocar un terratrèmol tan fort que era impossible d'haver-la oblidat. Deixant de banda el nom, és clar.

La Brook va fer girar l'índex sobre la templa:

—Com si els negres poguessin anar als mateixos instituts que nosaltres! És per trencar-se de riure.

La Dorothy afegí:

—No entenc l'obstinació d'aquesta boja. A qui es pensa que convencerà? Tots els estudis científics demostren que la raça blanca és superior a la negra en tots els aspectes. I punt.

—Fins i tot la forma del crani² ho demostra —remarcà la Brook—. Els negres es comporten com si fossin salvatges, s'aboquen a l'alcohol, al sexe i al soroll. Per alguna cosa han estat els nostres esclaus i no a l'inrevés.

Va deixar anar un sospir:

—Bé, tot això m'ha acalorat! No teniu set? Vaig a demanar a la Martha que ens pugui taronjada.

Pensant en la minyona, va afegir, rient:

—Així mourà aquell paner tan gros que té!

2. La frenologia és una teoria segons la qual la forma del crani de l'ésser humà reflecteix el seu caràcter. Va ser utilitzada sobretot pels partidaris del racisme, per tal de legitimar la distinció i la classificació de les «races».

Del títol original en francès:

Sweet Sixteen

Publicat per primera vegada per Casterman

© del text: Annelise Heurtier, 2013

All rights reserved

© de la traducció: Montserrat Franquesa Gòdia, 2017

© d'aquesta edició: Pagès Editors, SL, 2017

C/ Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida

editorial@pageseditors.cat

www.pageseditors.cat

Fotografia de la coberta: Sept. 4, 1957 - Lt. Col. Marion Johnson, commander of National Guard troops, turns back a group of African Americans seeking to enter Central High School today. LTC Johnson was acting on orders of Governor Faubus not to admit them. Public Domain.

Primera edició: maig de 2017

ISBN: 978-84-9975-859-6

DL L 433-2017

Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, SL

www.bobala.cat

✦ imprès a **lleida** ✦

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.